

Г.С. Тимофієва, канд. екон. наук
Миколаївський національний аграрний університет

**ВИКОРИСТАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ СИСТЕМИ ДОРАДНИЦТВА
В КОНТЕКСТІ ІНФОРМАЦІЙНО-КОНСУЛЬТАЦІЙНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ**

Постановка проблеми. Аграрний сектор економіки України є одним з найбільш перспективних з точки зору можливостей зростання, задоволення потреб населення та наповнення бюджету країни. Та при цьому, він є також одним з найбільш проблемних секторів економіки нашої держави. Незважаючи на збільшення обсягів валових зборів сільськогосподарської продукції в останні роки, аграрії мають значну кількість невирішених питань. Крім негараздів із забезпеченням технікою, сировиною, паливо-мастильними матеріалами, аграрні підприємства дуже часто реалізують свою продукцію за заниженими цінами. Одним з варіантів щодо вирішення цих проблем могло б стати здійснення господарствами зовнішньоекономічної діяльності. Проте для цього керівники аграрних підприємств повинні оволодіти сучасними методами дослідження зовнішніх ринків, ведення переговорів з іноземними контрагентами, знати особливості митного та валютного регулювання, принципи оподаткування зовнішньоекономічних операцій та ін. Дослідження свідчать, що ґрунтовної допомоги в питаннях ефективного здійснення зовнішньоекономічної діяльності аграрні підприємства не отримують. Саме тому на сучасному етапі існує термінова потреба в системі доведення до керівництва аграрних підприємств інформації про можливості, методи та принципи здійснення зовнішньоекономічної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання присвячені вивченню дорадчої діяльності, розглядаються в працях багатьох науковців, серед яких О.В. Білик, С.М. Григор'єв, А.М. Дубін, А.Т. Кравченко, Л.М. Талюта та ін. Проте проблеми, викликані необхідністю використання потенціалу системи дорадництва задля підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності аграрних підприємств, потребують подальшого дослідження.

Формулювання цілей статті. Мета роботи полягає в дослідженні особливостей використання потенціалу системи дорадництва в контексті

інформаційно-консультаційного забезпечення зовнішньоекономічної діяльності аграрних підприємств.

Виклад основного матеріалу. Система сільськогосподарського дорадництва спрямована на поширення знань і впровадження у виробництво сучасних досягнень науки, техніки і технологій, надання аграрним підприємствам дорадчих послуг з питань менеджменту, маркетингу, вдосконалення практичних навичок прибуткового господарювання, у тому числі і при виході підприємства на зовнішній ринок.

Вважаємо, що основними завданнями дорадчої діяльності, вирішення яких приведе до підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності аграрних підприємств, є:

- надання аграрним підприємствам інформації щодо нормативно-правового регулювання зовнішньоекономічної діяльності, міжнародних вимог до якості та безпечності аграрної продукції, митного оформлення експортованої та імпортованої продукції, специфіки роботи на ринках різних країнах світу, даних про міжнародні виставки та ярмарки тощо;

- надання практичної допомоги у розробці інвестиційних проектів та інвестиційних портретів аграрних підприємств для залучення іноземних інвестицій, зовнішньоекономічних угод згідно з міжнародним законодавством;

- підвищення рівня знань і вдосконалення практичних навичок пошуку, вибору і проведення переговорів з іноземними партнерами, реалізації продукції через міжнародні біржі;

- поширення та впровадження у виробництво сучасних технологій, новітніх досягнень науки і техніки та ін.

Ефективне функціонування аграрних підприємств на зовнішньому ринку значною мірою залежить від того, наскільки вони інформовані про стан і кон'юнктуру окремих зарубіжних ринків сільськогосподарської продукції, досвід і практику їх регулювання, зміни у нормативно-правовому забезпеченні зовнішньоекономічної діяльності, про нові технології виробництва і переробки сільськогосподарської продукції, про прогнози розвитку аграрного ринку тощо. Та, незважаючи на необхідність дорадництва, на періодичне обговорення цієї проблеми на конференціях, круглих столах за участі представників влади, аграрного співтовариства та науковців, дорадництво в Україні розвивається досить тяжко.

Вважаємо, що основу концептуального підходу під час створення моделі з надання дорадчих послуг як виду діяльності на ринку послуг, де діють традиційні ринкові механізми з властивою залежністю між попитом, пропозицією, якістю і ціною на послуги, повинні складати:

1. Пріоритет інтересів аграрних підприємств – одержувачів комплексу консультаційних послуг. Це означає, що підприємство самостійно звертається за потрібною йому консультацією або інформацією до одного або декількох консультативних організацій залежно, насамперед, від ступеня доступності, якості і ціни наданих послуг.

2. Взаємодія і взаємозв'язки між основними службами і організаціями, які надають консультаційні послуги. Використання можливостей різних організацій, які надають консультаційні послуги, є основою успішного початку функціонування аграрної дорадчої служби і їх стабільної роботи надалі. Навчальні інститути мають відповідну базу, володіють достатнім методичним забезпеченням для підготовки і перепідготовки фахівців з менеджменту зовнішньоекономічної діяльності. Науково-дослідні установи мають виробничу і матеріальну базу для проведення прикладних досліджень, організації демонстраційної діяльності. Управління агропромислового розвитку володіють інформацією про діяльність підприємств, а їхніми фахівцями накопичений досвід реформування підприємств. Міжнародні організації з технічної допомоги нагромадили досвід роботи з підприємств різних країн світу, а також мають у своєму розпорядженні напрацьовані навчальні програми, семінари і курси.

3. Стабільність. Її можна характеризувати як спроможність надавати послуги на довгостроковій основі у сформованих умовах державної підтримки і платоспроможності товаровиробників. У фінансовому аспекті стабільність означає, що всі витрати з надання дорадчих послуг повинні покриватися однаковим або більшим доходом. Якщо не буде виконана ця умова, система перестане існувати.

Дослідивши всі діючі суб'єкти сільськогосподарського дорадництва, ми можемо виділити такі їх організаційно-правові форми: товариство з обмеженою відповідальністю; громадська організація; благодійний фонд; державне підприємство; структурні підрозділи державних ВНЗ; комунальне підприємство та ін. При цьому всі вони можуть бути різних форм власності (таблиця).

Зрозуміло, що зазначені фактори суттєво впливають на порядок організації дорадництва, відносини з набувачами (клієнтами) дорадчих послуг. Сільськогосподарські дорадчі служби різних організаційно-правових форм та різних форм власності не можуть уніфікувати сільськогосподарську дорадчу діяльність і працювати за єдиними правилами.

Зазначимо, що управління економікою реалізується на трьох основних якісно різноманітних, але взаємопов'язаних рівнях: державному,

регіональному та на рівні підприємства. Управлінські рішення на кожному з них мають ґрунтуватись на достовірній, надійній, об'єктивній інформації, бо тільки вона є ключем до дійового, ефективного управління. Тому система дорадництва через відповідні структури повинна забезпечувати відповідні рівні (обласний, регіональний рівень, район, підприємства) інформаційно-консультаційними послугами щодо умов, принципів та методів здійснення зовнішньоекономічної діяльності аграрними підприємствами.

За трирівневою схемою системи дорадництва передбачається:

– обласний інформаційно-аналітичний відділ, який створюється як структурний підрозділ обласного управління агропромислового розвитку обласної держадміністрації;

– регіональні центри інноваційного забезпечення, які можуть створюватися як окремі підприємства або як структурні підрозділи наукових установ та (або) вищих навчальних закладів;

– районні дорадчі служби, які можуть створюватися або як окремі підприємства, або як структурні підрозділи органів управління сільським господарством чи професійних об'єднань сільськогосподарських виробників.

Фактори, які впливають на функціонування дорадчих служб різних форм власності

Фактори	Державні	Приватні
Формування стратегії економічної та господарської діяльності	На основі загальнодержавних інтересів – не завжди враховуються інтереси і проблеми окремих соціальних груп та територій	Враховуються інтереси потенційних клієнтів та інтереси свого колективу, підприємства
Формування персоналу сільськогосподарських дорадників	Присутні елементи формалізму, може братися до уваги партійна приналежність та інші суб'єктивні фактори	Головна умова – професійність дорадника, відсутність партійної та релігійної упередженості, політичної заангажованості

Фінансування	Розрахунок на бюджети різних рівнів	Розрахунок на розширення сфери та покращення якості дорадчих послуг, збільшення клієнтів
Структура	Можливі зайві ланки, працівники	Формується під обсяг замовлень та фінансування
Можливості впливу з боку органів державної	Фактично безмежні	Є імовірність звести до мінімуму
Довіра до дорадчої служби з боку споживачів дорадчих послуг (клієнтів)	Упереджене ставлення, як до будь-якої державної структури	Неупереджене ставлення залежить від якості дорадчих послуг

У цілому кожен рівень структурної організації інформаційно-консультаційної системи аграрного сектора області повинен характеризуватися специфічними функціями, необхідними тільки для цього рівня і не властивими іншим.

Висновки. Отже, важливим напрямком інформаційно-консультаційного забезпечення зовнішньоекономічної діяльності аграрних підприємств має бути інституційна розбудова сільськогосподарських дорадчих служб в Україні та державна підтримка дорадчої діяльності, надання дорадчих послуг аграрним підприємствам, органам влади та місцевого самоврядування. Результатом використання потенціалу дорадництва в контексті інформаційно-консультаційного забезпечення зовнішньоекономічної діяльності аграрних підприємств повинно стати збільшення обсягів реалізації продукції на світовому ринку, залучення передових технологій виробництва сільськогосподарської продукції, заміна зношеного матеріально-технічного оснащення аграрного виробництва, залучення іноземних інвестицій і, як наслідок, зростання рівня розвитку аграрного сектора економіки, соціальний розвиток села, наповнення державного бюджету країни та формування іміджу України на світовій арені як країни, спроможної значною мірою впливати на вирішення продовольчої проблеми у світі.

Бібліографічний список: 1. Білик О.В. Забезпечення конкурентоспроможності продукції АПК України на зовнішніх ринках: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.00.03 / О.В. Білик. – Вінниц. нац. аграр. ун-т. – В., 2010. – 23 с. 2. Інформаційний вісник стану та перспектив розвитку дорадництва в Україні / за ред. Л.М. Талюти. – К.: Аграрна

освіта, 2009 З. Науково-практичний коментар до Закону України „Про сільськогосподарську дорадчу діяльність” / за ред. Р.Я. Корінця. – Львів: НВФ „Українські технології”, 2007. – 248 с.

Тимофеева Г.С. Использование потенциала системы советничества в контексте информационно-консультационного обеспечения внешнеэкономической деятельности аграрных предприятий. Рассмотрена сущность консультационной деятельности и выделены основные ее задачи в контексте информационного обеспечения внешнеэкономической деятельности аграрных предприятий. Исследованы факторы, влияющие на функционирование консультационных служб различных форм собственности, и предложено использование трехуровневой схемы системы советничества в контексте информационно-консультационного обеспечения внешнеэкономической деятельности аграрных предприятий.

Timofeeva G. Using the potential of the system in the context of doradnitstva information and consultative support of foreign economic activity of agricultural enterprises. The essence of consulting activities and highlighted its main tasks in the context of information support of foreign economic activity of agricultural enterprises. The factors affecting the performance of consulting services of various forms of ownership, and proposed the use of a three-level system diagram doradnitstva in the context of information and consultative support of foreign economic activity of agricultural enterprises.